

ZATWIERDZAM
MINISTER
SPRAW WNETRZNYCH
I ADMINISTRACJI
Mariusz Kamiński

PROGRAM SZKOLENIA KOMENDANTA GMINNEGO OCHRONY PRZECIWPÓŻAROWEJ

KOMENDANT GŁÓWNY
OPRACOWAŁ
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ
Andrzej Bartkowiak
nadbrzoj. Andrzej BARTKOWIAK

Warszawa,*4.10.2022*..... 2022 r.

Biuro Edukacji Komendy Głównej PSP

Program powstał na podstawie ewaluacji „Programu szkolenia Komendantów Gminnych ZOSP RP” zatwierdzonego 17 listopada 2015 r. przez Komendanta Głównego PSP i zastępuje go.

SPIS TREŚCI

I. ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE	5
1. Cel szkolenia	5
2. Sylwetka absolwenta	5
3. Warunki przyjęcia na szkolenie	6
4. Uprawnienia	6
II. REALIZACJA PROCESU DYDAKTYCZNEGO	7
1. Organizacja szkolenia	7
2. Zalecenia i wskazówki metodyczne	7
3. Przygotowanie, organizacja i przebieg egzaminu potwierdzającego nabyte uprawnienia strażaka ratownik OSP	7
4. Plan nauczania	8
III. TREŚCI KSZTAŁCENIA	9
1. Podstawowe akty prawne z zakresu ochrony przeciwpożarowej, ochrony ludności i zarządzania kryzysowego – 2T	9
2. Podstawy międzynarodowego prawa humanitarnego – 1T	9
3. Krajowy system ratowniczo-gaśniczy na szczeblu gminnym – 1T	10
4. Organizacja i zadania systemu wykrywania i alarmowania oraz system powszechnego ostrzegania na szczeblu lokalnym – 1T	10
5. Ochrona infrastruktury krytycznej na szczeblu gminnym – 1T	10
6. Plany ratownicze powiatu/ miasta – 1T	11
7. Administrowanie środkami finansowymi przeznaczonymi na funkcjonowanie jednostek OSP na szczeblu gminnym – 1T	11
8. Współpraca z innymi podmiotami wspierającymi ksrg – 1T	11
9. Utrzymanie gotowości operacyjnej OSP w ksrg na szczeblu gminnym – 1T	12
10. BHP podczas organizacji szkoleń, ćwiczeń oraz zawodów sportowo-pożarniczych OSP i MDP – 1T	12
11. Ceremoniał pożarniczy – 2T	13
12. Nadzór i koordynacja ochrony przeciwpożarowej na szczeblu gminy – zadania komendanta gminnego ochrony przeciwpożarowej – 1T	13
13. Działalność prewencyjna w ochronie przeciwpożarowej – 1T	14

14.	Organizacja łączności podczas pożarów i miejscowych zagrożeń – 1T	14
15.	Egzamin – 1T	14
IV.	LITERATURA	15

I. ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE

1. Cel szkolenia

Celem szkolenia jest przygotowanie słuchacza do wykonywania obowiązków z zakresu ochrony przeciwpożarowej, ochrony ludności oraz zarządzania kryzysowego na stanowisku komendanta gminnego ochrony przeciwpożarowej.

2. Sylwetka absolwenta

Po ukończeniu szkolenia słuchacz powinien:

a) w sferze poznawczej:

- opisywać organizację ochrony przeciwpożarowej, ochronę ludności na obszarze gminy;
- opisywać organizację zarządzania kryzysowego na obszarze gminy;
- omawiać obowiązki osób fizycznych, prawnych, organizacji i instytucji w zakresie zapobiegania pożarom, klęskom żywiołowym i innym miejscowym zagrożeniom;
- przedstawiać informacje i ocenę dotyczącą przygotowania OSP z terenu gminy do udziału w działaniach ratowniczych;
- określać potrzeby finansowe OSP z terenu gminy;
- omawiać zasady przeprowadzenia kontroli spełniania wymagań ochrony przeciwpożarowej;
- omawiać zasady współpracy z komendą powiatową/ miejską PSP w zakresie szkolenia, prowadzenia ćwiczeń, zawodów, przeglądów i inspekcji OSP oraz z gminnymi strukturami odpowiadającymi za ochronę przeciwpożarową, ochronę ludności i zarządzanie kryzysowe;
- wyjaśniać zasady nadzoru nad utrzymaniem gotowości bojowej jednostek OSP;
- omawiać zasady przygotowania danych dotyczących sił i środków OSP z terenu gminy na potrzeby powiatowego planu ratowniczego;
- przedstawiać wymogi niezbędne do włączenia jednostki OSP do ksrg.

b) w sferze motywacyjnej mieć ukształtowane postawy:

- zdyscyplinowania;
- odpowiedzialności za stan przygotowania jednostek OSP do prowadzenia działań;
- dbałości o rzetelną i efektywną organizację ochrony przeciwpożarowej na terenie gminy.
- odpowiedzialności za stan środowiska naturalnego.

3. Warunki przyjęcia na szkolenie

- dostarczenie karty skierowania przed rozpoczęciem szkolenia;
- wiek – ukończone 25 lat i nie przekroczone 65 lat;
- potwierdzenie ukończenia szkolenia naczelnika OSP lub spełnienie równorzędnych wymagań.

Komendant gminny ochrony przeciwpożarowej wyznaczony spośród pracowników urzędu, w trybie art. 10 ust. 7 ustawy o ochotniczych strażach pożarnych może uczestniczyć w szkoleniu nie spełniając wyżej określonych wymagań.

4. Uprawnienia

Absolwent szkolenia uprawniony jest do:

- kierowania działaniami ratowniczymi na poziomie interwencyjnym, zgodnie z właściwymi uregulowaniami prawnymi w przedmiotowym zakresie (z wyłączeniem komendanta gminnego ochrony przeciwpożarowej wyznaczonego spośród pracowników cywilnych urzędu, w trybie art. 10 ust. 7 ustawy o ochotniczych strażach pożarnych);
- wykonywania obowiązków komendanta gminnego ochrony przeciwpożarowej z zakresu ochrony przeciwpożarowej, ochrony ludności oraz zarządzania kryzysowego.

II. REALIZACJA PROCESU DYDAKTYCZNEGO

1. Organizacja szkolenia

1. Na realizację programu szkolenia przewidziano **17 godzin dydaktycznych**, w tym:
 - zajęcia dydaktyczne – 16 godzin dydaktycznych;
 - egzamin – 1 godzina dydaktyczna.
2. Kwestie nieuregulowane w przedmiotowym programie zostały określone w „Zasadach przygotowania strażaków ratowników ochotniczych straży pożarnych do udziału w działaniach ratowniczych”, które należy traktować komplementarnie.

2. Zalecenia i wskazówki metodyczne

1. Zajęcia powinny być organizowane dla całej grupy słuchaczy.

3. Przygotowanie, organizacja i przebieg egzaminu potwierdzającego nabyte uprawnienia strażaka ratownik OSP

1. Egzamin należy przeprowadzić w formie pisemnej (test wielokrotnego wyboru z jedną odpowiedzią poprawną) po realizacji wszystkich zajęć przewidzianych programem szkolenia.
2. Egzamin uznaje się za zaliczony jeśli zdający uzyskał minimum 70 % możliwych do zdobycia punktów.
3. Do oceniania egzaminu stosuje się skalę: zaliczył(a), nie zaliczył(a).
4. Warunkiem ukończenia szkolenia jest zaliczenie egzaminu. Wszyscy słuchacze, którzy zdali egzamin otrzymują zaświadczenie o ukończeniu szkolenia.

4. Plan nauczania

L.p.	Temat	T	P	R
1.	Podstawowe akty prawne z zakresu ochrony przeciwpożarowej, ochrony ludności i zarządzania kryzysowego	2	-	2
2.	Podstawy międzynarodowego prawa humanitarnego	1	-	1
3.	Krajowy system ratowniczo-gaśniczy na szczeblu gminnym	1	-	1
4.	Organizacja i zadania systemu wykrywania i alarmowania oraz system powszechnego ostrzegania na szczeblu lokalnym	1	-	1
5.	Ochrona infrastruktury krytycznej na szczeblu gminnym	1	-	1
6.	Plany ratownicze powiatu/ miasta	1	-	1
7.	Administrowanie środkami finansowymi przewidzianymi na funkcjonowanie ksrg na szczeblu gminnym	1	-	1
8.	Współpraca z innymi podmiotami wspierającymi ksrg	1	-	1
9.	Utrzymanie gotowości operacyjnej OSP w ksrg na szczeblu gminnym	1	-	1
10.	BHP podczas organizacji szkoleń, ćwiczeń oraz zawodów sportowo – pożarniczych OSP i MDP	1	-	1
11.	Ceremoniał pożarniczy	2	-	2
12.	Nadzór i koordynacja ochrony przeciwpożarowej na szczeblu gminy – zadania komendanta gminnego ochrony przeciwpożarowej	1	-	1
13.	Działalność prewencyjna w ochronie przeciwpożarowej	1	-	1
14.	Organizacja łączności podczas pożarów i miejscowych zagrożeń	1	-	1
15.	Egzamin	1	-	1
	Razem	17	-	17

III. TREŚCI KSZTAŁCENIA

1. Podstawowe akty prawne z zakresu ochrony przeciwpożarowej, ochrony ludności i zarządzania kryzysowego – 2T

Materiał nauczania:

Struktura i organizacja ochrony przeciwpożarowej, ochrony ludności i zarządzania kryzysowego na szczeblu gminy. Zadania organów administracji samorządowej z zakresu ochrony przeciwpożarowej, ochrony ludności i zarządzania kryzysowego. Obowiązki właściciela, zarządcy lub użytkownika budynku, obiektu lub terenu w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- scharakteryzować cele ochrony przeciwpożarowej, ochrony ludności i zarządzania kryzysowego oraz sposoby ich realizacji;
- wymienić i omówić podstawowe akty prawne regulujące organizację i zakres działania ochrony przeciwpożarowej, ochrony ludności i zarządzania kryzysowego w Polsce;
- wskazać i omówić przepisy prawne w zakresie dotyczącym odpowiedzialności karnej za nieprzestrzeganie przepisów ochrony przeciwpożarowej;
- wymienić i omówić zadania organów administracji samorządowej z zakresu ochrony przeciwpożarowej, ochrony ludności i zarządzania kryzysowego;
- wskazać obowiązki właściciela, zarządcy lub użytkownika budynku, obiektu lub terenu w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

2. Podstawy międzynarodowego prawa humanitarnego – 1T

Materiał nauczania:

Rodzaje konfliktów zbrojnych. Zagrożenia występujące podczas konfliktów zbrojnych. Prawa i status osób w konfliktach zbrojnych. Bezpieczeństwo ratowników podczas działań zbrojnych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- wymienić rodzaje konfliktów zbrojnych;
- omówić podstawowe zagrożenia podczas konfliktów zbrojnych;
- omówić status poszczególnych osób podczas konfliktów zbrojnych;
- wskazać zasady bezpieczeństwa dla ratowników podczas konfliktów zbrojnych.

3. Krajowy system ratowniczo-gaśniczy na szczeblu gminnym – 1T

Materiał nauczania:

Organizacja ksrq na szczeblu powiatowym. Zasady dysponowania i koordynacji sił i środków ksrq posiadanych przez gminę.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- omówić organizację ksrq na szczeblu powiatowym;
- omówić zasady koordynowania, dysponowania sił i środków posiadanych przez gminę.

4. Organizacja i zadania systemu wykrywania i alarmowania oraz system powszechnego ostrzegania na szczeblu lokalnym – 1T

Materiał nauczania:

Zadania systemu wykrywania i alarmowania. Organizacja systemu alarmowania.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- omówić organizację i zadania systemu wykrywania i alarmowania oraz systemu powszechnego ostrzegania na szczeblu lokalnym;
- omówić zasady funkcjonowania systemu alarmowania.

5. Ochrona infrastruktury krytycznej na szczeblu gminnym – 1T

Materiał nauczania:

Bezpieczeństwo państwa i ciągłość funkcjonowania jego organów i infrastruktury krytycznej. Ochrona infrastruktury krytycznej. Planowanie cywilne. Zagrożenia terrorystyczne.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- omówić zasady ochrony infrastruktury krytycznej wynikające z ustawy o zarządzaniu kryzysowym;
- omówić zasady planowania cywilnego;
- wskazać bazy sił i środków na szczeblu gminnym/ powiatowym;
- opisać zasady prognozowania zagrożenia terrorystycznego w stosunku do obiektów na szczeblu gminnym/ powiatowym.

6. Plany ratownicze powiatu/ miasta – 1T

Materiał nauczania:

Podstawy prawne wykonania planów ratowniczych. Rola i zadania planu ratowniczego. Zasady tworzenia planów ratowniczych – rola komendanta gminnego ochrony przeciwpożarowej.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- podać podstawy prawne tworzenia planów ratowniczych;
- omówić rolę i zadania planu ratowniczego;
- omówić zdania komendanta gminnego ochrony przeciwpożarowej w zakresie tworzenia planów ratowniczych.

7. Administrowanie środkami finansowymi przeznaczonymi na funkcjonowanie jednostek OSP na szczeblu gminnym – 1T

Materiał nauczania:

Podstawy prawne finansowania ochrony przeciwpożarowej na szczeblu gminy. Podstawy prawne finansowanie jednostek OSP w ksrq. Rozliczanie środków finansowych z jednostek samorządu terytorialnego przeznaczonych na zakup wyposażenia jednostek OSP.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- omówić zasady finansowania ochrony przeciwpożarowej na szczeblu gminy;
- wskazać źródła finansowania jednostek OSP w ksrq;
- omówić zasady rozliczania środków finansowych z jednostek samorządu terytorialnego przeznaczonych na zakup wyposażenia jednostek OSP.

8. Współpraca z innymi podmiotami wspierającymi ksrq – 1T

Materiał nauczania:

Współpraca z organizacjami ratowniczymi i pożytku publicznego: TOPR, GOPR, WOPR, PCK. Współpraca z organizacjami paramilitarnymi. Współpraca z Wojskiem Polskim. Zasady dysponowania do działań ratowniczych. Koordynacja działań ratowniczych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- omówić zasady współpracy podmiotami ratowniczymi i organizacjami pożytku publicznego: TOPR, GOPR, WOPR, PCK;

- omówić zasady współpracy z Wojskiem Polskim i organizacjami paramilitarnymi;
- opisać zasady dysponowania i koordynowania działań ratowniczych z organizacjami pożytku publicznego.

9. Utrzymanie gotowości operacyjnej OSP w ksrg na szczeblu gminnym – 1T

Materiał nauczania:

Kontrola stanu wykształcenia, potrzeb szkoleniowych. Przeglądy wyposażenia jednostek OSP w ksrg. Ustalanie potrzeb techniczno-sprzętowych dla poszczególnych OSP. Inspekcje gotowości operacyjnej realizowane przez PSP.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- wskazać celowość analizy stanu wykształcenia strażaków ratowników OSP na szczeblu gminnym;
- wyjaśnić konieczność prowadzenia bieżącej analizy wyposażenia oraz wykształcenia w poszczególnych jednostkach na terenie gminy w odniesieniu do wytycznych w tym względzie;
- opisać zakres i celowość przeglądów wyposażenia jednostek OSP w ksrg na szczeblu gminy;
- omówić zasady analizowania potrzeby techniczno-sprzętowej OSP na szczeblu gminy;
- omówić zasady przygotowania dokumentacji, planowania oraz przeprowadzania ćwiczeń SIŚ jednostek OSP z terenu podległej gminy;
- wyjaśnić cel inspekcji gotowości operacyjnej realizowanych przez PSP.

10. BHP podczas organizacji szkoleń, ćwiczeń oraz zawodów sportowo-pożarniczych OSP i MDP – 1T

Materiał nauczania:

Zasady BHP organizacji procesu szkolenia i ćwiczeń. Regulaminy zawodów sportowo-pożarniczych OSP i MDP. Przygotowanie drużyn do zawodów.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- określić cele szkolenia i ćwiczenia;
- omówić pomoce dydaktyczne do przeprowadzenia szkolenia i ćwiczenia;
- omówić dokumentację działalności szkoleniowej OSP;
- omówić zasady organizacji doskonalenia dla strażaka ratownika OSP;
- omówić zasady nadzoru nad przeprowadzaniem szkoleń i ćwiczeń;

- omówić zakres regulaminu zawodów sportowo-pożarniczych dla ochotniczych straży pożarnych, młodzieżowych drużyn pożarniczych;
- omówić zasady organizowania i sposób przeprowadzania zawodów;
- omówić zasady wyznaczania torów i ustawiania przeszkód;
- omówić wymaganą dokumentację do zawodów;
- stosować zasady bhp w zawodach sportowo-pożarniczych.

11. Ceremoniał pożarniczy – 2T

Materiał nauczania:

Zadania dla organizatora uroczystości w ochotniczej straży pożarnej. Ugrupowanie pododdziałów i pojazdów do uroczystego apelu. Defilady. Wręczanie odznaczeń i wyróżnień. Defilady pododdziałów.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- wskazać zadania dla organizatora uroczystości w ochotniczej straży pożarnej;
- scharakteryzować ugrupowania pododdziałów i pojazdów;
- omówić zasady przemarszu/ przejazdu ugrupowań pododdziałów, defilad;
- przeprowadzić przemarsz defilady;
- omówić zasady wręczania odznaczeń i wyróżnień;
- omówić zasady BHP podczas defilady pododdziałów.

* nie dotyczy komendanta gminnego ochrony przeciwpożarowej wyznaczonego spośród pracowników cywilnych urzędu, w trybie art. 10 ust. 7 ustawy o ochotniczych strażach pożarnych.

12. Nadzór i koordynacja ochrony przeciwpożarowej na szczeblu gminy – zadania komendanta gminnego ochrony przeciwpożarowej – 1T

Materiał nauczania:

Przepisy określające zadania i kompetencje komendanta gminnego ochrony przeciwpożarowej. Rola, zadania, uprawnienia i obowiązki komendanta gminnego ochrony przeciwpożarowej. Współpraca z organami samorządu terytorialnego.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- wymienić i omówić przepisy określające zadania i kompetencje komendanta gminnego ochrony przeciwpożarowej;
- wymienić i omówić zadania, uprawnienia i obowiązki komendanta gminnego ochrony przeciwpożarowej;
- omówić zakres współpracy z organami samorządu terytorialnego.

13. Działalność prewencyjna w ochronie przeciwpożarowej – 1T

Materiał nauczania:

Organizacja zawodów pożarniczych i turniejów wiedzy o pożarnictwie. Organizacja i doskonalenie MDP. Organizacja doskonalenia umiejętności w OSP, JOT. Organizacja obozów wypoczynkowych dla MDP. Propagowanie przepisów z zakresu bezpieczeństwa przeciwpożarowego.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- omówić zasady współdziałania w organizacji gminnych zawodów pożarniczych OSP i MDP;
- omówić zasady organizacji wyszkolenia MDP;
- omówić zasady organizacji turnusów i obozów wypoczynkowych dla MDP;
- omówić rolę doskonalenie umiejętności w OSP i JOT;
- omówić mechanizmy propagowania przepisów bezpieczeństwa przeciwpożarowego.

14. Organizacja łączności podczas pożarów i miejscowych zagrożeń – 1T

Materiał nauczania:

Podstawowe definicje, ogólne zasady organizacji i prowadzenia łączności na miejscu zdarzenia; zasady przydzielania kanałów ratowniczo-gaśniczych na potrzeby działań.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- omówić zasady organizacji łączności na terenie gminy w przypadku wystąpienia klęsk żywiołowych przy jednoczesnym deficycie sił i środków PSP;
- omówić podstawowe zasady prowadzenia korespondencji radiowej;
- omówić zasady współdziałania z właściwym stanowiskiem kierowania PSP;
- wyjaśnić konieczność nadzorowania przestrzegania zasad prowadzenia łączności przez podległe jednostki OSP;
- omówić zasady stosowania kryptonimów okólnikowych.

15. Egzamin – 1T

IV. Literatura

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 17 grudnia 2021 roku o ochotniczych strażach pożarnych (Dz.U. poz. 2490) i akty wykonawcze.
3. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 roku o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 869 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 roku o Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1940 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2021 r. poz. 372 z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 roku o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. z 2020 r. poz. 1856 z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 22 listopada 2013 roku o systemie powiadamiania ratunkowego (Dz.U. z 2021 r. poz. 268 z późn. zm.).
8. Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 roku o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz.U. z 2022 r. poz. 135).
9. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 roku Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 735 z późn. zm.).
10. Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2021 r. poz. 1372 z późn. zm.).
11. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 305 z późn. zm.).
12. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 roku Kodeks pracy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1320 z późn. zm.).
13. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2020 r. poz. 2261).
14. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 września 2021 roku w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (Dz.U. poz. 1737).
15. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 lipca 1992 roku w sprawie zakresu i trybu korzystania z praw przez kierującego działaniem ratowniczym (Dz.U. z 1992 r. nr 54 poz. 259).
16. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2010 roku w sprawie planów ochrony infrastruktury krytycznej (Dz.U. z 2010 r. nr 83 poz. 542).
17. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 roku w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz.U. z 2003 r. nr 169 poz. 1650 z późn. zm.).
18. Rozkaz Nr 8 Komendanta Głównego PSP z dnia 5 kwietnia 2019 r. w sprawie wprowadzenia nowych zasad organizacji łączności radiowej. Dz. Urz. KGSP.2019.7.

19. Zarządzenie Nr 10 Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie sposobu przeprowadzania inspekcji gotowości operacyjnej podmiotów krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego Dz.Urz.KGPSP.2017.21.
20. Zasady przygotowania strażaków ratowników ochotniczych straży pożarnych do udziału w działaniach ratowniczych, KG PSP Warszawa 2022 r.
21. Ceremoniał Ochotniczych Straży Pożarnych ZOSP RP z 27 października 2000 roku z późn. zm.
22. Regulamin umundurowania ZOSP RP z 12 grudnia 2019 roku z późn. zm.
23. Regulamin musztry Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.
24. Regulamin ogólny Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.
25. Zasady organizacji łączności, alarmowania, powiadamiania, dysponowania oraz współdziałania na potrzeby działań ratowniczych z 27 listopada 2012 r.
26. Metodyka postępowania podczas organizacji łączności na potrzeby kierującego działaniem ratowniczym z 13 kwietnia 2016 r.
27. J. Nowakowska-Małusecka, : Międzynarodowe prawo humanitarne, Branta 2010 r.
28. Lidwa W., Krzeszowski W., Więcek W., Kamiński P., :Ochrona infrastruktury krytycznej. AON Warszawa, 2012 r.
29. Schroeder M., Płotica M., Żuber vel Michałowski J.,: Krajowy System Ratowniczo - Gaśniczy w systemie bezpieczeństwa państwa. KG PSP. Warszawa. 1994 r.
30. Wolanin J. : Zarys teorii bezpieczeństwa obywateli, Edura KG PSP, Warszawa 2007 r.
31. Baza Wiedzy KG PSP www.gov.pl.